

POLICY BRIEF
NATO I CRNA GORA
JANUAR – JUN 2011.

Centar za demokratiju i ljudska prava – CEDEM
www.cedem.me

Podržano od Fondacije za otvoreno društvo

Centar za demokratiju i ljudska prava – CEDEM
www.cedem.me

UVOD

Prvih šest mjeseci 2011. godine bili su u znaku napora da se Crna Gora profiliše kao zemlja koja napreduje na putu EU integracija. ***Pokazalo se da se članstvo u EU u prvim mjesecima 2011. godine pretpostavlja članstvu u NATO od kako je Evropska komisija, krajem prošle godine, Crnoj Gori postavila sedam uslova koje treba da ispuni da bi dobila datum za početak pregovora o članstvu.***

Premda je takva promjena kursa neposredno uslijedila nakon personalne smjene na vrhu crnogorske Vlade, ipak se radi o premještanju težišta prioriteta crnogorske spoljne politike prema kojim se usmjeravaju trenutne aktivnosti izvršne vlasti. Sudeći prema nedavno sublimiranim rezultatima 100 dana rada vlade, *Programom rada Vlade*¹, ali i više puta u javnosti iskazanoj prioritetnoj posvećenosti ispunjavanju kriterijuma za kandidaturu za članstvo u EU², možemo zaključiti da se plimni talas kreće u suprotnom smjeru i da u posmatranom polugodišnjem periodu u Crnoj Gori prioritet imaju evropske integracije.

U tom kontekstu, NATO se posmatra kao neka vrsta predvorja za EU i kao sredstvo za ostvarenje tog cilja - sastavni dio paketa evro-atlantskih integracija. Ali, to nam govori i da prema planovima državne politike - članstvo u NATO prethodi članstvu u EU, pri čemu se još uvijek ne licitira sa preciznijim datumima. No, bilo bi svakako pogrešno tvrditi da se ovdje radi o nekoj vrsti distanciranja Vlade od Alijanse ili o zaokretu crnogorske vanjske politike prema ovom pitanju. Naprosto, za razliku od protekle godine, pitanje NATO članstva sada više nije u primarnom fokusu Vlade, ali time posredno ni u ukupnoj crnogorskoj javnosti. Različito naglašavanje prioriteta u krajnjoj liniji utiče i na nivo podrške u javnosti, pošto se ispostavlja da podrška članstvu u NATO raste kada je ovo pitanje u žiži i obrnuto, te da u tom smislu postoje različite faze³.

---

¹ Pored prioriteta kandidovanih od strane ministarstava, u toku prvih 100 dana rada Vlade i 2011. godine, aktivnosti Vlade će biti kontinuirano usmjerene na: 1. Realizaciju 7 prioriteta navedenih u Mišljenju Evropske komisije za članstvo Crne Gore u EU 2. Razvoj struktura i kapaciteta za uspješno vođenje pregovora za članstvo u EU. Vidjeti: *PROGRAM RADA VLADE U PRVIH 100 DANA I PRIORITETNE AKTIVNOSTI U 2011. GODINI* www.gov.me

² "Što Crna Gora bude brže ispunjavala evropske obaveze, biće bliže i članstvu u Svjernoatlantskom savezu jer sprovođenjem reformi u okviru EU integracija značajno se približavamo i standardima saveza.. put u NATO... je predušlov i za napredak u evropskim integracijama", naveo je Lukšić, prilikom primanja nove dužnosti, krajem decembra 2010. godine.

³ Rezultati CEDEM-ovih empirijskih istraživanja pokazuju da podrška građana članstvu u NATO raste onda kada Vlada aktuelizuje ovo pitanje u javnosti. Najveći pozitivni trend pristalica članstva u NATO (35, 4%) zabilježen je

Ipak, treba istaći da se većina Vladinih aktivnosti iz korpusa NATO integracija odvija prema planu. *U ovoj godini je započeta i u narednoj se nastavlja primjena prvog ciklusa Akcionog plana za članstvo u NATO (MAP), kroz prvi godišnji nacionalni program⁴. S druge strane, treba naglasiti i da NATO zvaničnici iskazuju veliko zadovoljstvo učinkom Crne Gore na putu ka NATO članstvu*, a Crna Gora sve češće dobija afirmativne poruke o vjerovatnom pozitivnom ishodu po pitanju članstva u NATO.

NOVI CIKLUS U ODNOSIMA CRNE GORE I ALIJANSE

Ministarstvo odbrane je dosljedno posvećeno nastavku ispunjavanja partnerskih obaveza, kao i primjeni Akcionog plana za članstvo u NATO, a krajem juna u Briselu treba da dostavi svoj Izvještaj o realizaciji prvog Akcionog plana. Uporedo sa tim Crna Gora nastavlja sa angažovanjem svojih vojnika u mirovnim misijama. Ovo je druga godina misije i treći kontingent vojnika u misiji *ISAF u Avganistanu*⁵, pri čemu treba istaći da su sada bezbjednosne prilike u Avganistanu mnogo složenije nego što su bile prilikom odlaska prvog i drugog kontigenta. Ovome treba dodati da je *Savjet za odbranu i bezbjednost* nedavno predložio Skupštini donošenje odluke o učešću crnogorskih vojnika u zajedničkom instruktorskom timu za obuku lokalnih avganistanskih snaga bezbjednosti, čije je formiranje predviđeno *regionalnom inicijativom A-5*⁶, što znači da bi se naši instruktori, već u septembru, mogli naći u okviru zajedničke jedinice. Time bi se crnogorski kontingent povećao za još pet pripadnika. Pored toga, nastavlja se učešće crnogorskih vojnika i oficira u mirovnim misijama u vodama Somalije i Liberiji.

Potrebno je ukazati i na određene probleme u unutrašnjoj organizaciji Vojske CG⁷. Načelnik Generalštaba Vojske, Dragan Samardžić, tokom intervjua u jednoj domaćoj TV⁸, implicitno je

---

u drugoj polovini 2010. godine, kada je Vlada ovo pitanje tretirala kao visok prioritet spoljne politike. www.cedem.me

⁴ Prvi Godišnji nacionalni program (ANP) - predstavljen je na sastanku Sjeverno-atlantskog saveza (NAC) u Briselu 28. oktobra 2010 - čime je Crna Gora otpočela prvi ciklus implementacije Akcionog plana za članstvo (MAP).

⁵ U ISAF misiji su 36 vojnika i oficira na čelu sa komandantom trećeg crnogorskog kontigenta majorom Zoranom Vukadinovićem, od 21. februara 2011. godine, a tamo se nalazi i naš medicinski tim sa četiri oficira.

⁶ Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Makedonija, Slovenija i Crna Gora (sve republike bivše SFRJ, osim Srbije), planiraju da oforme zajednički tim koji bi sprovodio obuku novoformirane avganistanske vojne policije. Misija je planirana kao dio međunarodnih napora NATO da se pomogne i osposobi nova lokalna vojska.

⁷ Poslednjih mjeseci sve je vidljivije da u VCG postoji određeno nezadovoljstvo koje se iskazuje kroz vođenje sudskih sporova pojedinih pripadnika VCG protiv njenih vodećih ljudi, zatim, formiranje dva sindikata i javni istupi oficira vojske u medijima, disciplinski postupak protiv predsjednika Sindikalne organizacije Vojske.

⁸ Intervju na TV VIJESTI, Emisija "Načisto".

saopštio da naš sistem odbrane trenutno ne može samostalno da odbrani teritoriju Crne Gore, prije svega misleći na vazdušni prostor i more⁹, aludirajući da je iz tog razloga potpuno opravdano i racionalno nastojanje za članstvom u NATO, jer bi u suprotnom - ukupni troškovi izgradnje sopstvenog odbrambenog sistema bili značajno veći u odnosu na troškove odbrane u slučaju članstva u NATO-u. Takođe, Ministarstvo odbrane je započelo inicijativu, na nivou države, za uspostavljanje integrisanog sistema kontrole i nadzora mora i neba, kroz regionalni pristup ovom pitanju - koji podrazumijeva da se sve zemlje regiona opreme sa zajedničkim savremenim sistemima, smatrajući ovaj model ekonomski najodrživijim i najcjelishodnijim (npr. zajednička radarska slika vazduha i mora).

U sferi domaćih političkih odnosa, pokazalo se da vladajuća koalicija DPS-SDP očekivano i dalje ostaje najveći protagonista članstva Crne Gore u NATO¹⁰, dok opozicija nema isti stav po ovom pitanju¹¹. ***Jedan od ključnih izazova za Vladu u narednom periodu će biti uspjeh u uvjeravanju da integracija Crne Gore u NATO savez nije projekat Vlade, već interes cijelog društva.*** Pitanje načina odlučivanja o budućem članstvu, takođe nije bilo u žiži interesovanja u proteklom periodu, zbog čega povodom toga i dalje ostaje otvorena dilema. U svakom slučaju, u zemljama sa razvijenom demokratijom postoji veliki interes za stavove javnog mnjenja o ovakvim pitanjima, a postoji i čvrsto uvjerenje da bez opšte prihvaćenosti od građana - nema ni demokratskog legitimiteta odluka vlasti. Na osnovu analize dosadašnjeg procesa, moglo bi se ustvrditi da ***jedan od ključnih izazova jeste obezbjeđenje adekvatne podrške javnog mnjenja za priključenje NATO paktu, posebno što je iz Brisela u više navrata ukazano na značaj povećanja javne podrške članstvu u NATO-u.***

---

⁹ Kritičari i poznavaoци vojnih pitanja upozoravaju da broj od oko 4.500 hiljada vojnika nije dovoljan za zaštitu teritorije, te da nedostaje vizija i dokumenti poput ***Dugoročnog plana razvoja i Doktrine vojske***, što je prema ovom stanovištu potpuno pogrešna strategija, te da je insistiranje Ministarstva odbrane na što skorijem ulasku u NATO, u situaciji nepostojanja adekvatne materijalne i ljudske formacije VCG, poprilično besmisleno, pošto vojska ne može odgovoriti na savremene bezbjednosne rizike.

¹⁰ Parlamentarne partije manjina (Albanaca, Muslimana, Bošnjaka i Hrvata) takođe nedvosmisleno podržavaju članstvo Crne Gore u NATO.

¹¹ Što se tiče crnogorske parlamentarne opozicije, NOVA se protivi, PZP podržava članstvo u NATO, dok najveća opoziciona partija SNP nema jasan stav prema članstvu Crne Gore u Alijansi (niti se o ovom pitanju odredila u svom partijskom programu).

KAMPANJA ZA ČLANSTVO U NATO-U

Aktivnosti Vladinog Koordinacionog tima u prvih šest mjeseci 2011. godine uglavnom se ostvaruju po usvojenom planu. Vladin Koordinacioni tim je do početka 2011. godine realizovao aktivnosti u okviru čak šest Akcionih planova, dok 20. januara 2011. godine, Vlada na sjednici usvaja ***Izveštaj o implementaciji Komunikacione strategije o evroatlanskim integracijama*** - novi šestomjesečni ***VII Akcioni plan***. VII Akcioni plan sadrži podugačak spisak aktivnosti u sklopu *Komunikacione strategije*, rokove njihove realizacije, troškovnik, kao i ciljne grupe kampanje. Međutim, vidljiva je nerazrađenost opšteg okvira plana, čije uspješno izvođenje dodatno otežavaju određena ograničenja. Najprije, Akcioni plan ne sadrži detaljniju razradu odabranih aktivnosti, a njihov realan uticaj i željeni ciljevi često ostaju nejasni. Upotrebu sredstava treba da prati jasno preciziran kontekst njihove primjene, kao i mjerljivi rezultati koji se žele i mogu postići.

Nije suvišno ponoviti da kampanja na momente izgleda propagandistički, jer često sadrži dosta puta ponavljanih sadržaja i poruka. Ovo pitanje treba konačno vrlo otvoreno postaviti, debatovati i ukazivati na sve ono što su prednosti i nedostaci članstva u NATO. ***Potrebno je snažnije naglasiti značaj pravovremenog i objektivnog informisanja svih struktura crnogorskog društva o procesu evroatlantskih integracija.*** Svakako je potrebna razvijenija i promišljenija kampanja koja se temelji na dobroj obavještenosti građana, jer je postojeća i dalje bez vidljivih konkretnih i očekivanih rezultata. Iz tog razloga, može se reći da ***propagandistička kampanja i niska podrška javnog mnjenja - postaju na neki način obilježje procesa pristupanja Crne Gore Alijansi.***

Pažljiviji pregled nam otkriva da se već četvrti put Akcionim planom predviđa izrada cost benefit analize, koja nikako da se uradi, a smatra se jednom od najbitnijih segmenata kampanje. Ista bi se primjedba mogla staviti i na aktuelni, VII Akcioni plan¹². Ekonomska argumentacija se ispostavlja očigledno najslabijim dijelom kampanje za članstvo u NATO, jer izgleda prilično neuvjerljivo i neosmišljeno. Nedavno je u parlamentu ministar odbrane, Boro Vučinić, izjavio da bi ukupni direktni troškovi učlanjenja Crne Gore u NATO godišnje, prema procjenama, iznosili oko šest miliona EUR. Osim toga, u indirektno troškove, koji su i

---

¹² U poslednjem **VII Akcionom planu** je takođe planirano da će, u saradnji sa Ekonomskim fakultetom iz Podgorice, biti urađena cost benefit analiza članstva, do kraja ovog polugodišnjeg perioda. Međutim, ovo se nije dogodilo do danas.

najveći, ulazi ulaganje u modernizaciju vojske za dostizanje NATO standarda. Ovom prilikom je takođe saopšteno da je Vlada za kampanju ulaska Crne Gore u NATO, od 2008. godine, potrošila više od 344 hiljade EUR¹³.

Neophodno je i dodatno informisanje javnosti o posrednim ekonomskim benefitima od Alijanse, kako bi se članstvo razumjelo kao šansa za privredni rast i razvoj zemlje, prije svega kroz snadbijevanje domaćim proizvodima oružanih NATO snaga, dobijanjem mogućnosti učešća na NATO tenderima za nabavku, što bi mogla biti povoljna izvozna šansa za domaću proizvodnju (posebno prehrambenu); zatim za građevinske kompanije u izgradnji infrastrukture u zemljama u kojima se nalaze misije, ali, svakako, i za našu vojnu industriju – dakle, za sve one koji mogu da odgovore izazovima ovog tržišta¹⁴. ***Valjana kampanja treba razviti očekivanje da će članstvo u NATO pomoći razvoju ekonomije zemlje, pokazati konkretno koje su realne - posredne i neposredne ekonomske koristi za građane, a prije svega, potrebno je hitno uraditi cost benefit analizu članstva u NATO.***

PERSPEKTIVE CRNE GORE ZA ČLANSTVO U NATO-U

NATO je vrlo zadovoljan onim što Crna Gora čini na putu ka članstvu. U promovisanju postignuća Crne Gore u oblasti NATO integracija, nemali je broj prilika kada se otvoreno ističe da Crna Gora predstavlja pozitivan primjer u evropskim i atlantskim integracijama, s ciljem da se vlasti ohrabre da istraju na ovoj orijentaciji, jer Crna Gora može pozitivno uticati i na ostale zemlje regiona u tom pravcu. Među poslednjim takvim ocjenama je i ona iz maja mjeseca, kada su ambasadori nekoliko zemalja koje su članice NATO-a¹⁵ čestitali crnogorskom Premijeru na postignućima i napretku ostvarenim u procesu evro-atlantskih integracija i pohvalili kontribuciju Crne Gore u mirovnim misijama. Osim toga, članice NATO-a pohvalile su napredak Crne Gore u Partnerstvu za mir i MAP-u, na sastanku sa

---

¹³ MVP je angažovao bbističke firme "Orion Strategies" i "Reef Group", za "politički konsalting u SAD". Njihov posao je da se sastaju sa zvaničnicima američke administracije u vezi sa "interesom Crne Gore da postane članica NATO-a", ali i da lobiraju crnogorskim aktivnostima u okviru Američko-jadranske povelje (A5). Ugovor je nakon prve dvije godine, produžen krajem prošle godine na još dvije naredne godine, u iznosu 500.000 američkih dolara godišnje (2.000.000 \$ za četiri godine).

¹⁴ Treba pohvaliti što, u tom cilju, od nedavno Privredna komora Crne Gore ulaže napore da se aktivnije uključi u kampanju. U saradnji sa ambasadom Slovenije Privredna komora je organizovala nekoliko zapaženih skupova, tokom maja i juna u Podgorici, na temu ekonomskih aspekata članstva u NATO i takođe vrlo konkretno-mogućnostima plasmana domaćih industrijskih proizvoda na tržištu NATO saveza.

¹⁵ Italije, Španije, Bugarske, Holandije, Poljske i Slovenije.

predstavnicima Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore - održanom u Briselu 23. maja, radi usvajanja PARP procjene¹⁶ Crne Gore za 2011. godinu.

Takođe, vrlo često se otvoreno ističe da je Crna Gora možda baš sledeći budući član NATO¹⁷. Slovenačka ambasada u Podgorici je 1. januara 2011. godine od Mađarske preuzela ulogu kontakt zemlje za NATO u Crnoj Gori koju će obavljati do 2012. godine. Plan Slovenije je da Crna Gora, na narednom samitu vrha NATO-a u Vašingtonu početkom naredne godine, dobije pozivnicu za punopravno članstvo u tom savezu¹⁸. Ukoliko se ova optimistička očekivanja obistine, Crna Gora bi u narednih dvije do tri godine realno mogla očekivati završetak procesa za punopravno članstvo u NATO-u, bez obzira što povodom toga postoje brojna otvorena pitanja u domaćoj javnosti. Pored toga, ne treba zaboraviti da je na prethodnom samitu NATO u Lisabonu preovladalo ubjeđenje da vrata savezništva, na osnovu sadašnjih mjerila, moraju biti otvorena za potencijalne nove članice, niti činjenicu da SAD snažno podržavaju što brži ulazak Crne Gore u NATO¹⁹.

---

¹⁶ **PARP** mehanizam za praćenje dostizanja NATO standarda i mjerenja napretka partnerske zemlje u okviru Partnerstva za mir i MAP-a

¹⁷ Nedavno je, prilikom svoje posjete Podgorici, predsjednik Parlamentarne skupštine **NATO**-a Karl Lamers ocijenio da je Crna Gora važan **NATO** partner i da ispunjava "sve uslove" da postane njegova 29. članica.

¹⁸ **PARTNER**, slovenački vojni ataše u Podgorici, general Rade Klisarič, februar 2011.

¹⁹ Novoimenovana ambasadorica **SAD** u Podgorici, Sue K. Brown, prilikom predaje akreditivnih pisama crnogorskom predsjedniku Filipu Vujanoviću, je izjavila, "Članstvo Crne Gore u Evroatlanskoj zajednici je jedan od visokih prioriteta **SAD**".